

דף ג.

עין משפט א.

הרמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ג

אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהִשְׁאִיל אוֹ לְהִשְׁפִּיר בְּהֵמָה גֵּסָה * לְנֹכְרֵי
שְׂלָא יַעֲשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה בְּשַׁבַּת וְהָרִי הוּא מְצֻוֶה עַל
שְׁבִיתָת בְּהֵמָתוֹ. אָסְרוּ חֲכָמִים לְמַכֵּר בְּהֵמָה גֵּסָה לְנֹכְרֵי
שְׂמָא יִשְׂאִיל אוֹ יִשְׁפִּיר. וְאִם מָכַר קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה
בְּדָמֶיהָ וּמַחְזִירָהּ. וְאֶפְלוּ שְׁבוּרָה אֵין מוֹכְרִין. וּמִתָּר לוֹ
לְמַכֵּר לָהֶם עַל יְדֵי סָרְסוּר שֶׁהַסָּרְסוּר אֵינוֹ מִשְׁפִּיר וְאֵינוֹ
מִשְׂאִיל:

שו"ע יו"ד סימן קנא סעיף ד

ד. ו. מקום שנהגו שלא למכור בהמה דקה לעכו"ם אין מוכרין^ב. ובהמה

א. כסף משנה: אסרו חכמים למכור בהמה גסה וכו'. כתב הר"ן בפרק קמא דע"ז ומקשו
הכא למה לן טעמא דמחמר בלאו מחמר נמי כגון דלא שמעה לקליה איכא משום
שביתת בהמתו. וראיתי מי שתירץ דכיון דאיסור נסיוני היכא דמתרמי דמזבן לה סמוך
לשקיעת החמה חשש רחוק הוא ודבר שאינו מצוי דוקא אי איכא לאו דמחמר שהוא לאו
דגופיה חששו אבל שביתת בהמתו בלחוד כיון שהדבר רחוק כ"כ לא חששו. ואפשר שלזה
כיון הרמב"ם שכתב גבי איסור מכירה גזירת שאלה ושכירות ולא הזכיר נסיוני כלל מפני
שהוא סובר שמה שאנו חוששין למחמר ולא לשביתת בהמתו בנסיוני גופיה אתי אליבא
דמ"ד דמחמר חייב חטאת אבל לדידן דק"ל דמחמר פטור כדאיתא בפ' מי שהחשיך כי
היכי דלא חיישינן לשביתת בהמתו בנסיוני ה"נ לא חיישינן בלאו דמחמר דכיון דהאי לאו
והאי לאו כי היכי דלהאי לא חיישינן מפני שהדבר רחוק ה"נ ללאו דמחמר לא חיישינן
דלא שני לן בין לאו דגופיה ללאו דבהמתו כל היכא דהוי לאו גרידא עכ"ל וגם הריב"ש
בתשובה כתב שזה דעת רבינו:

ב. ממשנה דף י"ד, כגון במקום שחשודין על הרביעה. ש"ך והוא מגמ' ודלא כהעט"ז
שכתב טעם אחר. שם בש"ך ס"ק ט'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

גסה אין מוכרין להם, ^א וגם לא לישראל החשוד שימכור להם אותה, אם לא ע"י מתווך ^ד ישראל או שיודע שהעכו"ם קונה אותה לשחיטה, והיום נהגו היתר ^ה בכל.

עין משפט ב. הרמב"ם הל' עבדים פ"ח ה"א

המוכר את עבדו לעכו"ם יצא בן חורין ^ו וכופין את רבו לחזור ולקנותו מן העכו"ם עד עשרה בַדָּמיו וכותב לו גט שיחרור ויוצא. ואם לא רצה העכו"ם למכרו אפלו בעשרה בַדָּמיו אין מחיבין אותו יתר. וקנס זה אין גובין אותו ודנין אותו אלא בבית דין ממחין. ואם מת המוכר אין קונסין את היורש להחזיר את העבד לשיחרור:

ג. גזירה מכירה אטו שאלה, ובשאלה או שכירות אסור לפי שהעכו"ם עושה מלאכה בשבת בבהמתו של ישראל שהוא מצווה עליה בשביתתה שנאמר "לא תעשה מלאכה וכו' וכל בהמתך", או מטעם אחר של איסור מחמר. ש"ך ס"ק י'.

ד. שאז אין איסור של שביתת בהמתו או איסור מחמר דאין זו בהמתו. ש"ך ס"ק י"א.

ה. דאין דרכו להשאל או להשכיר לעכו"ם, מ"מ בשאלה או שכירות לגוי בבהמה גסה יש למחות ביד הנוהגים היתר, ועיין באו"ח סי' רמ"ו. וכל זה בבהמה טמאה אבל בטורה י"ל דלשחיטה לקחה, וכמ"ש רש"י.

ו. כסף משנה: המוכר את עבדו לעכו"ם יצא בן חורין. משנה פרק השולח (דף מ"ג) ופירש"י יצא בן חורין אם ברח מן העכו"ם או שקנסוהו ב"ד לפדותו כדאמרינן לקמן כשיפדנו לא ישתעבד לו וקנס חכמים הוא שהפקיעו מן המצות. ומ"ש וכופין את רבו לחזור ולקנותו מן העכו"ם עד עשרה בדמיו. שם מימרא דריב"ל וכלישנא בתרא. ומ"ש וכותב לו גט שיחרור ויוצא. פשוט הוא. ומ"ש וקנס זה אין גובין אותו ודנין אותו אלא בב"ד מומחין. כן כתב הר"ף וז"ל וחזינן לגאון דקאמר דלא מגבינן האי קנסא אלא בא"י אבל בח"ל לא דלא מגבינן קנסא בבבל עד כאן לשונו והרא"ש כתב ותמהתי על דברי הגאון דמה ענין זה לקנסות דאין גובין בכבל דהיינו קנסות שחייבה תורה ואין גובין אותן בכבל משום דבעינן מומחין ואין סמוכים בבבל אבל אם חכמים תיקנו קנסות לעשות סייג לתורה למה לא יגבו אותם בבבל עכ"ל ורבינו כתב כדברי הגאון והרי"ף. ומ"ש ואם מת המוכר אין קונסין את היורש וכו'. שם בעיא דאיפשיטא:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שו"ע יו"ד סימן רפז פעיף פ

פ. צו. המוכר את עבדו לעכו"ם או לגר תושב יצא לחירות^ז, שאם ברח מהעכו"ם אין רבו יכול להשתעבד בו, ואם לא ברח קונסין את רבו לפדותו עד פי עשר מדמיו^ח ולכתוב לו גט שחרור כדי להתירו בבת חורין.

קנס זה אין גובין אותו ולא דנין בו אלא בכי"ד מומחין^ט, ואם מת המוכר אין קונסין היורשים להחזיר העבד המשוחרר.

הגה: לזה עליו מעות לזמן שאם לא יפרענו לזמן פלוני יהיה העבד של הבעל חוב, אם מסרו ליד עכו"ם^י כבטחון, יוצא לחירות מיד, ואם לא מסרו מיד כשיגיע הזמן ולא פרע לו יוצא לחירות. אבל אם גבה אותו העכו"ם בחובו או קם עליו אנס ופדה עצמו בעבדו, בזה לא יצא לחירות^כ.

הגה: מכרו לצדוקי^ל או למומר הרי זה ספק אם יוצא בזה לחירות, ואזלינן לקולא דאיסורא דרבנן הוא^מ ולא יצא לחירות.

ז. ממשנה בגיטין שם מ"ג ע"ב.

ח. לפי שהפקיעו במכירתו לעכו"ם ממצוות. ט"ז.

ט. והרא"ש תמה ע"ז דאין זה ענין לקנסות שחייבה תורה וכל קנס שתיקנו חכמים גובין אותו בכבל. ש"ך ס"ק ק"א.

י. ודעת רש"י והטור דה"ה אם לא הכניסו לרשות העכו"ם רק לזה עליו על תנאי שאם לא יפרע לו לזמן פלוני ימשכנו לעבד, ועבר הזמן ולא פרעו אע"פ שלא משכן אותו עדיין והוא עדיין ברשותו קונסין אותו ומשחררו מיד. ש"ך ס"ק ק"ב.

כ. דלא שייך כאן לקנסו כיון שעשה מתוך אונס. ש"ך ס"ק ק"ג.

ל. וה"ה לכותי לפני שגזרו עליהם שהם כגויים גמורים. ועיין בש"ך ס"ק ק"ו.

מ. היינו כל הגזירה היא משום קנס מדרבנן ואזלינן לקולא ולא קונסים אותו ולא יצא לחירות. ש"ך ס"ק ק"ז.

עין משפט ג.ד.

הרמב"ם הל' בכורות פ"ד ה"א

בְּהֵמַת הַשְּׁתֵּפִינ חִיבַת בְּכוּרָה. : לֹא נֶאֱמַר (דברים יב-יז)
 (דברים יד-כג) 'בְּקֹרֶךָ וְצֹאנֶךָ' אֲלֵא לְמַעַט שְׁתַּפּוֹת הַנְּכָרִי
 שָׁאם הָיָה שְׁתַּף בַּפֶּרֶה אוּ בְעֵבֶר אֶפְלוּ הָיָה לְנֹכְרִי אֶחָד
 מֵאֶלֶף בָּאֵם אוּ בְּוֹלֵד הָרִי זֶה פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה. הָיָה לוֹ
 בְּאֶחָד מִשְׁנֵיהֶם אֵיבָר אֶחָד כְּגוֹן יָד אוּ רֶגֶל. רוֹאִין כָּל
 שְׂאֵלוֹ יַחַתָּךְ וְהָיָה בְעַל מוֹם הָרִי זֶה פֶּטוּר. וְאִם אֶפְשָׁר
 שְׂיַחַתָּךְ אֵיבָר הַנְּכָרִי וְלֹא יִפְסֹל. הָרִי זֶה חֵיב בְּכוּרָה:

שו"ע יו"ד סימן שכ פעיף ג ד

ד. המקבל בהמה מעכו"ם להיות מטפל בה והולדות בניהם, או עכו"ם
 שקיבל מישראל בהמה לטפל בה והולדות יהיו לשניהם הרי אלו
 פטורים מהבכורה, שנאמר "פטר רחם בבני ישראל" עד שיהיה הכל
 מישראל.

ג. כסף משנה: בהמת השותפין חייבת בכורה וכו'. פלוגתא דתנאי בר"פ ראשית הגז
 (דף קל"ה) ופסק כת"ק. ומ"ש שאם היה שותף בפרה או בעובר אפילו היה לנכרי אחד
 מאלף וכו'. טעמו דכיון דיש לו חלק בכל הבהמה אפילו הוא אחד מאלף שותף מיקרי
 ואמרינן בריש בכורות (דף ג') בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיכא כוליה.
 ומ"ש באם או בולד. הכי אמרינן בריש בכורות (דף ב'): ומ"ש היה לו באחד משניהם
 אבר אחד וכו'. שם (דף ג') וכמה תהא שותפות של נכרי ותהא פטורה מן הבכורה כלומר
 כשהנכרי אינו שותף אלא באבר אחד במה תהא שותפותו ופטור מן הבכורה אמר רב הונא
 אפילו אזנו מתקיף לה ר"נ ולימא ליה שקול אזנך וזיל אתמר רב חסדא אמר דבר שעושה
 אותו נבלה ורבא אמר דבר שעושה אותו טריפה ובתר הכי אר"י אפילו מום קל. ופירש"י
 אפי' אין לנכרי שותפות אלא באזנה שאם היה נוטל חלקו אינה לא נבילה ולא טריפה אלא
 מום קל בעלמא פטורה מן הבכורה ופסק רבינו כר"י ורב הונא. וא"ת היכי משכחת לה
 שיחתך שום אבר ולא תהיה בעלת מום. וי"ל דמשכחת לה כגון שהיה יתר אצבע בידו או
 ברגלו ואין בו עצם שאם חתכו כשר:

ה. ה. היה לעכו"ם בבהמה או בולד אבר^ט מוגדר, אם יחתך אותו אבר ולא יהיה בעל מום^ע חייב בככורה, אבל אם יהיה בעל מום ע"י חיתוך אותו אבר פטור מהככורה.

דף ג:

עין משפט א. הרמב"ם הל' בכורות פ"ב הי"ד

מִתָּר לְהַטִּיל מוֹם^ט בְּבִכּוֹר קֹדֶם שְׂיֵצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם וְיִשְׁחַט עָלָיו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזִמְן הַזֶּה שְׂאִין שָׁם בֵּית מִפְּנֵי שְׁסוּפּוֹ לְהֶאֱכֹל בְּמוֹמוֹ. אֲבָל בְּזִמְן שְׂבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם אָסוּר:

שו"ע יו"ד סימן שיג סעיף ז

ז. מותר להטיל מום בבכור בזה"ז קודם שיצא לאור העולם^ז.

ט. פי' שאין לעכו"ם שותפות בסתם אלא באבר מיוחד בזה רואים אם יכול להיות אם יחתך, אבל בשותפות בסתם אפי' בחלק אחד מאלף פוטר שיכול להיות שחלקו הוא הלב או המוח מקום שהחיות הבהמה תלויה בו. ש"ך ס"ק ג'.

ע. כגון יתור אבר, או לא יהיה בו מום ע"י חיתוך אותו חלק מאבר שיש לעכו"ם. ט"ז ס"ק

פ. כסף משנה: מותר להטיל מום וכו'. מימרא דרב יהודה בפירקא קמא דבכורות (דף ג'). ומה שכתב בד"א בזמן הזה וכו'. ריש פ' כיצד מערימין (דף מ'):

צ. דאינו נעשה קודש אלא ביציאתו מרחם, ובזמן הבית היה אסור משום הפסד קדשים, ט"ז.

הרמב"ם הל' ביכורים פי"ב הי"ד

כֹּהֲנִים וְלוֹיִם פְּטוּרִין **ז** מִפֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח-טו) 'בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה'. כָּל שֵׁשְׁשָׁנוּ בְּבִכּוֹר אָדָם יִשְׁנוּ בְּבִכּוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה. וְהַפֶּטֶר מִבְּכוֹר אָדָם פְּטוֹר מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה:

שו"ע יו"ד סימן שה פי"ה

יח. כג. כהנים ולוים פטורים מפדיון הבן **ו**, ואפי' כהנת או לוייה שנשואה לישראל אין הבן חייב בפדיון שאין הדבר תלוי באב אלא באם **ש** שנאמר "פטר רחם בישראל".

יח. כד. אם נתעברה לוייה מעכו"ם פטור הבן מפדיון, אבל נתעברה כהנת מעכו"ם והוא בכור שלה חייב בפדיון **ח** כשיגדל, שהרי נתחללה אמו מן הכהונה בבעילת העכו"ם.

הגה: אם הכהנת אומרת שמישראל נתעברה, והישראל מכחישה ואומר מעכו"ם נתעברה, הבן פטור **א** מן הפדיון.

ק. כסף משנה: כהנים ולוים פטורים וכו'. משנה בריש בכורות (דף ד') ובריש פי"ב (דף י"ג):

ו. ממשנה שם בדף י"ג ע"א.

ש. מימרא דרב אדא בר אהבה שם בדף מ"ז ע"א, ותוס' שם והרא"ש והרמב"ם.

ת. רק כשיגדל דאמו אינה חייבת בפדיונו דאין האשה חייבת לפדות בנה, והישראל בעל הכהנת אינו חייב שהרי אינו אביו אלא העכו"ם, ע"כ חייב כשיגדל. ולפי"ז אם לא נתעברה הכהנת מעכו"ם אלא נתחללה בכיאתו ואח"כ נתעברה מישראל, הישראל אביו חייב בפדיונו כישראל לכל דבר. ש"ך ס"ק כ"ב.

א. גם כשיגדל פטור דשמא אומרת אמת, ולפי"ז באשתו גמורה כיון שנאמן לומר דלאו בנו הוא מדין יכיר אפי' במכחישתו ממילא ממזר הוא ונתחללה בכיאת הבעל חייב הבן בפדיון כשיגדל, ועדיין צ"ע לדינא. ש"ך ס"ק כ"ג.

שו"ע יו"ד סימן שכא פ"ט

יט. כא. כהנים ולוים פטורים ב מפטר חמור.

הגה: ה"ה כהנת או לוייה הנשואים לישראל, אבל בעליהם חייבים בפטר חמור שלהם, אבל מנכסי מלוג שלהם פטורים שהרי יש לה שותפות עם בעלה.

ב. ממשנה בכורות דף ד' ע"א.